

Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie

Verdiepingsopdrachten

Marga Burggraaff-Huiskes

in samenwerking met

Geraldien Blokland

Zesde, herziene druk

uitgeverij
coutinho | C

bussum 2016

Deze **verdiepingsopdrachten** horen bij de zesde, herziene uitgave van *Opvoedingsondersteuning als bijzondere vorm van preventie* van Marga Burggraaff-Huiskes in samenwerking met Geraldien Blokland

© 1999/2016 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl).

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16h Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

Eerste druk 1999

Zesde, herziene uitgave 2016

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0509 8

NUR 847

1 Situatieschetsen

Lees de volgende negen situatieschetsen. Zet vervolgens de nummers van de situatieschetsen in het schema op de plek waar ze volgens jou thuishoren (zie paragraaf 4.2 in het boek). Licht toe op basis van welke criteria je kiest voor die positie.

- 1 Marian is een jonge moeder met een drukke tweeling van 3 jaar die thuis volgens Marian de boel volledig tiranniseert. De vader van dit gezin is vrachtwagenchauffeur en is vanwege zijn werk vaak meerdere dagen achter elkaar weg. In het gesprek vertelt Marian dat ze zelf een nare jeugd heeft gehad. De herinnering aan haar vroegere problemen komt weer boven nu ze zelf kinderen heeft. Vorig jaar is ze een aantal maanden opgenomen geweest vanwege een depressie. Ze gebruikt nu nog wel medicijnen, maar staat niet meer onder behandeling. Marian vindt dat het thuis niet goed gaat. Ze heeft totaal geen grip op de kinderen en raakt uitgeput door alle grote en kleine conflicten die zich dagelijks voordoen.
- 2 Je spreekt de moeder van een negen maanden oude baby. Ze vindt haar kind een stuk lastiger de laatste tijd. Hij wil ineens niet meer van een lepeltje eten, en als ze hem in bed legt begint hij te krijsen. De moeder vraagt: 'Kan een kind op deze leeftijd al een eigen willetje hebben?'
- 3 Je hebt telefonisch contact met een Ghanese vader, getrouwd met een Nederlandse vrouw. Er zijn veel spanningen in dit huwelijk maar scheiden doet hij niet; hij wil zijn verantwoordelijkheid als vader niet ontlopen. Hij en zijn vrouw hebben samen twee dochters, van 7 en 5. Er is in het gezin ook een zoon van 11 jaar uit een eerder huwelijk van moeder met een Marokkaanse man. Rondom de opvoeding van de jongen zijn de conflicten in het weekend zo hoog opgelopen dat de burens de politie hebben gebeld. De jongen weigert het gezag van zijn stiefvader te accepteren en wordt daarin openlijk gesteund door zijn moeder. Vader ziet de jongen naar de bliksem gaan op deze manier.
- 4 'Ik heb heel wat te stellen met mijn zoon', klaagt de moeder van de 2-jarige Patrick. 'Hij zit overal op en aan en luistert voor geen cent. Als ik hem dan na twee keer waarschuwen een tik op zijn vingers geef, begint hij hartverscheurend te huilen en dat vind ik dan weer zelig. Mag ik hem dan troosten of is dat juist stom om te doen?'
- 5 Een moeder stelt jou een vraag over voedselallergie. Haar zoon van 7 is zo druk en agressief dat ze hem nergens mee naartoe kan nemen. Ook op school hebben ze moeite met zijn gedrag. Moeder trekt zich dat enorm aan en weet zich zelf soms ook geen raad met het gedrag van haar zoon. Haar zus heeft haar aangeraden het eens met een dieet te proberen. Ze wil graag weten hoe ze dat moet aanpakken.

- 6 Tegenover je zit een snikkende moeder die er niet langer tegen kan dat haar baby van drie maanden zoveel huilt. Ze vertelt dat ze gisteren in wanhoop de baby door elkaar heeft geramd en hardhandig in de wieg gesmeten. Daarna is ze een blokje om gaan lopen om rustiger te worden. Toen ze thuiskwam hikte de baby nog steeds na van het huilen. Het is niet de eerste keer dat dit gebeurd is. Ze wordt verteerd door schuldgevoel en is bang dat haar baby er iets aan overhoudt. Haar man heeft ze niets durven vertellen over deze gebeurtenis.
- 7 Je hebt contact met een vader wiens vrouw enkele maanden terug is overleden. Hij is achtergebleven met een dochtertje van ruim 2 jaar. Vader vertelt dat het kind veel bij oma is en nog van niets weet. Ze voelt wel dat er iets aan de hand is, want ze vertoont veel claimgedrag en is gauw van slag. Vader is ontredderd en zegt niet in staat te zijn het kind in deze situatie goed te begeleiden.
- 8 Je hebt een gesprek met de vader en moeder van de 3-jarige Mark. Ze zijn aan het eind van hun Latijn vanwege aanhoudende slaapproblemen met Mark. Wanneer je verder vraagt, krijg je te horen dat 'ze alles al geprobeerd hebben'. Nu vragen ze jou om een oplossing voor dit probleem.
- 9 Je bent vrijwilliger in een buurtcentrum. Je werkt in de bar. Je krijgt contact met een meisje van 8 dat steeds jouw gezelschap zoekt. Je bent al een keer bij haar en haar ouders op bezoek geweest. Ze spreken redelijk Engels. Ze hebben een vluchtelingenstatus en een huis in de buurt toegewezen gekregen. Je ziet hoe ze met elkaar omgaan en dat er allerlei problemen met de kinderen zijn. Probeer in kaart te brengen wat dit gezin nodig zou hebben. Zie het als een leermoment, want je kunt hun problemen natuurlijk nooit in korte tijd oplossen.

Opvoedingsvraag	Opvoedingsspanning
Opvoedingscrisis	Opvoedingsnood

2 Rollenspellen: gesprekken met ouders

Hier oefen je in rollenspelen gesprekjes met ouders die behoefte hebben aan informatie over de ontwikkeling van hun kind en sociaal-emotionele ondersteuning nodig hebben. Geef ontwikkelingsgerichte informatie die is afgestemd op de opvoedingstaak van de ouders, en probeer deze af te stemmen op de vragen van de ouders.

- 1 Maak groepen van drie studenten. Speel één rollenspel drie keer zodat iedereen in elke rol aan de beurt komt (rollen: gespreksleider, ouder en observator). Gebruik eventueel praktijkvoorbeelden uit je stage of werk.
- 2 Bespreek de rollenspelen na aan de hand van de gegeven vragen. Elke student noteert zijn eigen leerpunten.
- 3 Neem de leerpunten mee naar de volgende les en stel vragen op die je graag wilt bespreken.

Situatieschetsen

- 1 *Baby Jannes.* Je bent een alleenstaande moeder met een baby, Jannes van elf maanden, die verschrikkelijk eenkennig is. Je kunt geen stap zetten zonder hem en hij begint te krijsen zodra je de kamer verlaat. Je wordt er gek van.
- 2 *Peuter Meike.* Je hebt een druk gezin met vier kinderen waarvan de jongste, Meike van 3, behoorlijk dwars is. Ze wil altijd iets anders dan wat jij wilt en krijgt een driftbui als er iets niet mag. Er zijn voortdurend conflicten, maar je bent niet van plan om toe te geven. Als ze niet luistert, krijgt ze een tik.
- 3 *Peuter Jolijn.* Jolijn is 3 jaar en zit sinds kort op een peuterspeelzaal in het wijkcentrum. Ze vindt het allemaal erg spannend. Moeder komt bij het ophalen van Jolijn verdrietig naar de ouderbegeleider van de speelzaal toe. Ze is aangesproken door een andere moeder die nogal boos vertelde dat haar kind door Jolijn is gebeten. Moeder zit er enorm mee en vraagt zich af of dit wel normaal is voor een kind van 3.
- 4 *Schoolkind Bernd.* Je zoon van 8 jaar, Bernd, heeft geen echte vriendjes en speelt niet graag bij andere kinderen. Als er kinderen op straat spelen blijft hij liever binnen. Je man vindt dat hij wat steviger moet worden en wil hem op judo doen.
- 5 *Puber Ildiko.* Jullie zijn tien jaar geleden gevlucht uit Iran. Je bent goed geïntegreerd, hebt een baan, je man ook. Je hebt twee zonen op de basisschool en een dochter op de middelbare school. Deze dochter van 14 geeft de laatste tijd problemen. Het gaat op school niet meer goed met haar. Ze vraagt steeds naar jullie vlucht, zo lang geleden al. Je man wil daar echter nooit meer over praten.
- 6 *Schoolkind Esther.* Esther is 10 jaar en een jonge leerling van groep 7 op de basisschool. Ze heeft weinig vriendinnen in de klas. Al haar klasgenoten chatten met elkaar. Na lang zeuren bij haar ouders heeft Esther nu ook een smartphone gekregen. Na enige tijd valt het moeder op dat Esther heel stil is, en uiteindelijk blijkt dat Esther via haar telefoon gepest wordt. Moeder zit ermee: zij vraagt zich af hoe zij haar dochter het best kan helpen.

- 7 *Puber Elyse.* Je dochter Elyse (12 jaar) zit de hele dag met haar mobiel voor haar neus. Jij ergert je wild aan dit gedrag, maar als je er wat van zegt is het ruzie. Je hebt geen idee met wie ze contact heeft en waarover. Je maakt je zorgen.

Nabespreking

- 1 Welke vragen/behoefte heeft de ouder in deze situatie?
- 2 Heeft de ouder antwoord gekregen op de gestelde vraag/behoefte?
- 3 Legt de gespreksleider een relatie met de ontwikkelingsopgave?
- 4 Besteedt de gespreksleider aandacht aan de opvoedingstaken van de ouder?
- 5 Hoe is de ouder emotioneel ondersteund?
- 6 Welke vaardigheden werden daarbij gebruikt?
- 7 Is de gespreksleider gericht op het versterken van de competenties van de ouder?
- 8 Hoe heeft de gespreksleider de mogelijkheden van de ouder versterkt? Geef een voorbeeld.
- 9 Op welke wijze is er aandacht besteed aan voorlichting en advies?

3 Rollenspelen: overleg met collega's

Hier oefen je in rollenspelen gesprekken met collega-professionals in werksituaties. Bedenk van tevoren welke professional je wilt zijn: wijkverpleegkundige, leerkracht, generalist wijkteam, specialist CJG, huisarts enzovoort. De werksituatie wordt door het voorbeeld gegeven.

- 1 Maak groepen van vijf studenten. Speel één rollenspel een paar keer zodat iedereen in elke rol aan de beurt komt (rollen: gespreksleider, collega en observator). Gebruik eventueel praktijkvoorbeelden uit je stage of werk.
- 2 Bespreek de rollenspelen na aan de hand van de gegeven vragen. Elke student noteert zijn eigen leerpunten.
- 3 Neem de leerpunten mee naar de volgende les en stel vragen op die je graag wilt bespreken.

Situatieschetsen

- 1 *Wijkteam.* Je hebt een reguliere vergadering. De werkdruk is heel hoog, de agenda is overvol. Jij zit met een kind in een gezin met een groot probleem waar je niet uitkomt. Je probeert aandacht te vragen voor jouw vraag.
- 2 *Centrum voor Jeugd en Gezin.* De transformatie is 'achter de rug'. Organisatorisch is alles goed geregeld in 2015 en nu, in 2016, verwacht je resultaat: de nieuwe vorm van jeugdhulp! Maar je bent erg teleurgesteld. Het gaat te traag, er wordt te weinig samengewerkt. Je wilt dit ter discussie stellen.
- 3 *Registratie.* Voer met elkaar een gesprek of je je als professional wilt laten registreren of niet. Wat zijn de voor- en nadelen volgens jullie? Als je al geregistreerd bent: waarom heb je daarvoor gekozen?
- 4 *Bureau Jeugdzorg.* Je hebt een vergadering van het wijkteam. Je bent heel ontevreden over de manier waarop Bureau Jeugdzorg functioneert. Er zijn ook collega's die vinden dat het wel goed gaat. Voer hierover een gesprek met elkaar, met argumenten omkleed.
- 5 *Gemeenteraad.* Je hebt je voorgenomen de gemeenteraadsvergadering bij te wonen, want vanavond staat opvoedingsondersteuning in het dorp op de agenda. Je hebt het beleidsplan opgevraagd en goed gelezen. Je hebt nogal wat aanmerkingen. Vul je spreektijd van tien minuten!
- 6 *Verjaardag.* Je bent op het verjaardagsfeestje van je broer. Je wordt aangesproken door andere aanwezigen op het jeugdbeleid van de gemeente: 'Jij doet toch wat in dat wijkteam?' Hoe maak je duidelijk wat er gebeurt op het gebied van opvoedingsondersteuning?

Nabespreking

- 1 Wat vindt elke professional van het gesprek? Hoe heeft iedereen zich erbij gevoeld?
- 2 Wat is het resultaat van het gesprek, volgens jullie?
- 3 Wat zijn je eigen leerpunten?
- 4 Wat zijn de aandachtspunten van de observator?